

**«ІСТОРИЯ ГОЛОКОСТУ В ЄВРОПІ ТА УКРАЇНІ»:
ДОПИСИ УЧАСНИКА ЛІТНЬОЇ ШКОЛИ**

Упродовж 3–13 липня 2016 р. українські вчені-гуманітарії, викладачі, аспіранти та магістранти мали можливість пройти курс навчання у літній школі з «Історії Голокосту в Європі та Україні». Реалізація проекту стала можливою завдяки співпраці центру перспективних досліджень з вивчення Голокосту ім. Джека, Джозефа і Мортон Манделя Меморіального музею Голокосту США та Київського Національного університету ім. Тараса Шевченка. Саме історичний факультет останнього став осередком, навколо якого згуртувалися учасники школи і де проводилася переважна частина занять.

Початку літньої школи передував конкурсний відбір учасників, котрі мали визначити в мотиваційних листах свої ключові прагнення та цілі участі в роботі школи і таким чином показати доцільність своєї присутності. Слід відмітити, що з самого початку робота школи мала на меті не лише просвітницькі цілі, а й подальше практичне застосування здобутих знань і навичок у професійній роботі її учасників.

За результатами конкурсного відбору було сформовано групу з 22 учасників курсу, котрі представляли міста різних регіонів України (Київ, Львів, Харків, Рівне, Ніжин, Херсон, Острог, Житомир, Одесу, Запоріжжя та Черкаси). Організаторам вдалося досить вдало поєднати представників різних галузей гуманітарних знань. Серед учасників були історики, філософи та політологи, що прямо чи опосередковано займаються вивченням теми Голокосту.

Моїм особистим мотивом участі в роботі школи була потреба опанувати сучасну методологію єврейських студій для ведення наукової роботи та методіку викладання в університеті. Не в останню чергу я прагнув зміцнити та систематизувати знання з історії Голокосту та ознайомитися з історіографією теми, особливо працями західних вчених. Робота школи дозволила сповна задовольнити заплановане, а в підсумку отримати навіть

Ю. Капарулін. «Історія Голокосту в Європі та Україні»: дописи учасника літньої школи

більше. Нові знайомства та спілкування з учасниками школи були не лише приємними моментами, але й відкрили шляхи майбутньої співпраці одразу в декількох напрямках, що вважаю особистим здобутком.

Коли я готувався до участі в роботі школи, то вже усвідомлював, що впродовж ХХ ст. історія Голокосту стала однією з парадигм світової історії, що дослідники теми давно не обмежуються визначенням лише масштабів Катастрофи, адже за висловом відомого історика Тімоті Снайдера: «Голокост це не лише антисемітизм, тому він може повторитися». Ця теза справді нашттовхнула на багато роздумів і викликала масу питань, які я зміг поставити викладачам та отримати відповіді.

Хронологічно історія Голокосту давно вийшла за межі періоду Другої світової війни і відкрила широке поле для подальших досліджень. Наразі я вивчаю історію єврейських аграрних поселень на Півдні України. Отже, тема Голокосту цікавить мене не лише як трагедія знищення місцевого населення, а й як кінець цілого соціального явища, яким була єврейська аграрна цивілізація Півдня України, що перебуваючи під гнітом радянської влади наприкінці 1930-х рр. була остаточно знищена німецькими окупантами впродовж 1941–1942 рр. Цю тему я зміг підняти під час роботи школи у своїй доповіді «Радянський проект єврейської колонізації Півдня України: від реалізації і розвитку до знищення в роки репресій та Голокосту» та отримати доцільні поради колег. Маю відзначити, що організатори вдало включили до програми занять доповіді та презентації учасників школи (Андрія Слесаренко, Романа Михальчука, Григорія Старикова, Валерія Левченко та Ірини Моторної), корті працюють у відповідній тематиці і є фаховими істориками.

Під час лекцій Наталії Лазар, з поміж іншого, вдалося отримати ґрунтовний аналіз західної історіографії та дізнатися про унікальну колекцію джерел, які зберігаються у фондах Меморіального музею Голокосту США у Вашингтоні, зокрема цінні для мене матеріали, що стосуються історії євреїв-аграріїв Півдня України.

Ю. Капарулін. «Історія Голокосту в Європі та Україні»: дописи учасника літньої школи

Надзвичайно цікавими та змістовними видалися й лекції Андрія Рукаса, Анатолія Подольського, Михайла Тяглого, Івана Патриляка, Олексія Сокирко та Тетяни Пастушенко, що були заплановані в програмі літньої школи.

Окрім лекторію ми мали можливість відвідати чимало цікавих місць. Для тих хто планує досліджувати єврейські студії, надзвичайно корисним було знайомство з відділом фонду юдаїки Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. Також, організатори літньої школи залучили учасників до активного відпочинку у вихідні дні. Було організовано екскурсії до меморіального комплексу Бабиного Яру та Музею історії України у Другій світовій війні, що дозволило наочно продемонструвати та обговорити питання меморіалізації та політики пам'яті в сучасній Україні.

Не можу не погодитися з Романом Михальчуком, автором допису «Літня школа «Історія Голокосту в Європі та Україні» (3–13 липня 2016 р.) Рефлексії учасника»¹, в тому, що участь у подібних проектах додає впевненості у важливості теми, якою займаєшся, вмотивовує та заряджає на подальші кроки.

Повернувшись додому, впорядкувавши матеріали та набуті знання, отримані за 10 днів навчання у школі, я відкрив для себе нові наукові та викладацькі горизонти. Логічним продовженням здобутого досвіду вважаю потребу участі у стажуваннях та наукових програмах, анонсованих під час літньої школи, підтримку наукових зв'язків з організаторами, викладачами та учасниками.

Тема Голокосту зайняла чільне місце в програмах курсів, що я викладаю в Херсонському державному університеті, зокрема «Історії Росії та СРСР» та «Воєнній історії». Крім того, для студентів-істориків запропоновано перелік тем курсових та дипломних робіт пов'язаних з історією Голокосту та «jewish studies», наприклад «Тема Голокосту в масовій культурі другої половини ХХ – поч. ХХІ ст.» чи «Антисемітська політика в СРСР у другій половині ХХ ст.».

¹ <http://www.historians.in.ua/index.php/en/institutsiji-istorichnoji-nauki-v-ukrajini/1961-roman-mykhalchuk-litnya-shkola-istoriya-holokostu-v-yevropi-ta-ukrayini-3-13-lypnia-2016-r-refleksii-uchasnyka>

Ю. Капарулін. «Історія Голокосту в Європі та Україні»: дописи учасника літньої школи

Також, впродовж навчального року, заплановано проведення відкритої лекції, приуроченої до роковин трагедії у Бабиному Яру.

Хочу висловити подяку всім організаторам та викладачам, і персонально – Наталі Лазар та Андрію Рукасу, за гостинний прийом, професійний підхід до організації лекторію, цікаву насичену навчальну програму, плідну роботу, дружню атмосферу та бажання зустрітися знов.

Випускники літньої школи «Історія Голокосту в Європі та Україні» після вручення сертифікатів, 13.07.2016 р.

Юрій Капарулін